

[A. Lyngs.]

indgående drøftelse under landsrådsmødet sidste år i Godthåb. Herunder oplyste handelsdirektøren, at disse store underskud nu yderligere er vokset. Han oplyste, at udstedsbestyrernes underskud vokser med ca. 150 000 kr. årlig, og at beløbet antagelig vil passere 1 mill. kr. ved regnskabsårets slutning. Beløbet er altså blevet så stort, at det tildrager sig offentlighedens opmærksomhed, idet underskuddene nu ikke længere er en ret sjælden hændelse, men en almindelig foreteelse, der efter sigende har ramt 50 af de nuværende og forhenværende udstedsbestyrere i Grønland.

Ifølge referaterne af landsrådsmødet 1957 har en række faktorer bidraget til disse ulykkelige forhold. Jeg har noteret: spiritusmisbrug, mangelen på kvalificeret medhjælp, utilstrækkelig uddannelse, voksende arbejdsbyrde, alt for mange offentlig hverv ved siden af stillingen, dårlige opbevaringsforhold for varerne, kreditydelse til befolkningen. Yderligere nævnes tyverier af varer, ligesom mange uindbudte gæster på en del af udstederne heller ikke har forbedret økonomien.

Arbejdsbyrden er steget stærkt i de senere år. Ind- og udhandling er steget på grund af udviklingen af produktionen, stigende indhandlingspriser og stigning på arbejds-løn. Købekraften er steget og hermed efterspørgslen efter varerne. Større varelagre er kommet til udstederne med tilsvarende forøgelse af risikoen for tab, og store udleveringer ifølge boligstøtteordningen har efter sigende øget denne risiko. Endvidere er udstedsbestyrerne efter nyordningen blevet påtvunget endnu flere offentlige opgaver, kæmnerfunktioner, ind- og udbetalinger af socialhjælp, lån og lønninger og de lokale regnskaber herfor — vel at mærke alt uden godtgørelse af nogen art, kun forøgelse af den i forvejen store økonomiske risiko.

Hertil kommer et andet moment: mens statsbutikkerne i byerne og på enkelte store udsteder er moderniseret, er dette endnu ikke tilfældet på mange mindre udsteder. Her er butikkerne stadig væk uopvarmede og pakhusene utætte. Udstedsbestyreren ekspederer med forfrosne fingre i indtil 20 graders kulde i butikken. Intet under, at den frysende udstedsbestyrer kan føle

sig fristet til bagefter at varme sig lidt ved hjælp af spiritus, og det medfører jo vane-dannelse hos nogle.

Når det sætter ind med en mildning — hvad der er ret almindeligt også i Grønland — eller det lille lokale opvarmes af mange kunder, drypper det fra loftet. Fugtigheden gennemtrænger alt: væggene og varerne. Varerne forringes kvalitetsmæssigt. Jeg ved, at flere udstedsbestyrere forsøgte at undgå det, bl. a. ved at bringe let fordævelige ting hjem til deres boliger; men boligerne er som regel meget små, såkaldte „tændstikæsker“, så det er ikke til stor hjælp. En stor del af utilfredsheden på udstederne, der tit giver dårligt forhold mellem udstedsbestyreren og kunderne, skyldes sådanne forhold. Det er ofte udstedsbestyreren, der får skylden for det hele, selv om han er ude af stand til at rette på forholdene.

Hertil kommer, at lønnen er lille, og den svindingsprocent, udstedsbestyreren — og kolonibestyreren med — oppebærer, er lille, efter sigende meget mindre end den, købmændene herved oppebærer. Indhandlingsprocenten, der kan give en hel del indtægter på enkelte store udsteder, kan mange steder slet ikke dække de tabgivende faldgruber.

Under disse risikofyldte og utilfredsstillende leve- og arbejdsforhold skal det gå galt. Det er det også gået mange gange både psykisk og økonomisk — og netop i denne rækkefølge — fordi den hårde psykiske belastning, bekymringerne, ofte er den egentlige årsag til det økonomiske sammenbrud. Det er årsagen til de tal, vi behandler i dag.

Den kgl. grønlandske handel ville hellere end gerne rette på forholdene, men alt er afhængigt af bevillingerne. I Grønland, hvor fremkomst af privat kapital er umuliggjort af tidligere økonomiske tilstande, er alting afhængigt af statskassen. Mange gode grønlandske mænd og danske med har i den senere tid lidt sammenbrud under de nuværende utilfredsstillende forhold til ruin for mange gode familier, til skade for vor prestige. Jeg vil derfor gerne henstille, at der gøres, hvad gøres kan for at hindre ulykken i at rulle videre, så endnu flere rammes af de ulykkelige forhold.

Endvidere er det min opfattelse, at det er